

XXXIX. ÉVFOLYAM 5. SZÁM 2019.

ZeneSzó

A MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK
SZÖVETSÉGE - KÓTA LAPJA

Márkusné Natter-Nád Klára 90

Berkesi Sándor 75

Legyen zene mindenkié!

Éneklő Ifjúság!

Életmű négy felvonásban (Köteles György) Isten éltesse Berkesi Sándor Kossuth-díjas karnagyot! (-sz-)	3. oldal
Éneklő Ifjúság Jász- Nagykun –Szolnok megyében (Dr. Lengyel Erzsébet)	4. oldal
Éneklő Ifjúság minősítő hangverseny - Tatabánya (Sárközyné Pomázi Ágnes)	5. oldal
Dallam Regionális Kórustalálkozó (Sárközyné Pomázi Ágnes).....	6. oldal
Komáromi magyar óvodások II. hangversenye (Nagy-Miskó Ildikó)	7. oldal
Kis Emberek Dalai (1961)	8. oldal
Bicínium éneklési verseny Szegeden (Dr. Dohány Gabriella)	9. oldal
Isten ölelése (Köteles György)	10. oldal
Nemzetközi Bárdos Kórustalálkozó Bárdos Lajos születésének 120. évfordulója alkalmából (Antal Gursztávné)	11. oldal
A zene lánglelkű apostola (Dr. Brückner Huba)	12-13. oldal
Katanics – Varázstekintet, Könyvajánló	13. oldal
Ordasi Péter: Csodafiú-szarvas (Szabó Soma)	14. oldal
Leopold Mozart 300 – Bárdos Lajos 120 (Szarka Andrea)	15. oldal
Galyatető, 2019. július 7. (Antalné Zoboki Anna)	16-17. oldal
Harmónium és emléktábla szentelés a galyai Kodály Kápolnában (Somogyváry Ákos)	17-18. oldal
Búcsú Horváthné Bakos Ilonától (Dr. Gerzanics Magdolna)	18. oldal
Egy kis technika 141. (Dr. Bruckner Adrienne)	19. oldal

KITÜNTETÉSEK NEMZETI ÜNNEPÜNKÖN, 2019. AUGUSZTUS 20. SZENT ISTVÁN KIRÁLY ÜNNEPE ALKALMÁBÓL

Áder János, Magyarország Köztársasági Elnökének megbízásából Dr. Rétvári Bence államtitkár az ország fejlődésének elősegítésében, a haza érdekeinek előmozdításában és az egyetemes emberi értékek gyarapításában végzett tevékenység elismeréseként **Magyar Arany Érdemkereszt** polgári tagozat kitüntetést adott át DR. HERPY MIKLÓSNÉ LÉGÁR PIROSKA, a Patrona Hungariae Kórus, a Trefort Ágoston Kórus és a Pázmány Péter Kórus alapítója és kórusvezetője, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem volt tanára részére.

Kimagasló művészeti munkája elismeréseként **Csokonai Vitéz Mihály – díjban részesült:**
BIMBÓ ZOLTÁN, az Egri Kulturális és Művészeti Központ nyugalmazott kulturális programszervezője,
a FORRÁS NÉPDALKÖR ÉS CITERAEGYÜTTES,
a NOVAJI HAGYOMÁNYŐRZŐ EGYESÜLET (NOVAJI ASSZONYKÓRUS),
a VOX HUMANA ÉNEKKAR.

A népművészeti mozgalom szervezése területén végzett kiemelkedő teljesítménye elismeréseként **Martin György – díjban részesült:**
BERÁN ISTVÁN, a Táncház Egyesület népzene-sze, egyesületi képviselője,
BODZA KLÁRA nyugalmazott énekművész, népdalénekes, tanár.

Sok szeretettel gratulálunk, további munkájukhoz jó egészséget kívánunk!

ÉLETMŰ NÉGY FELVONÁSBAN

Márkusné Natter-Nád Klára születésnapjára

Augusztus 18-i születésnapja testi-lelki-szellemi frissességben találja. Akivel találkozik, mindjárt búvkörébe vonja, derűjével, kiegyensúlyozottságával, munkakedvével, lendületével. Hitével. Években gyarapodva, erényekben és eredményekben is gyarapodott, gyarapítva lelki és szellemi javakban szűkebb és tágabb környezetét. Gyarapítva a népet, a népeket. Nép – nagy szónak tűnik? Dehogy! Aki a pedagógiát szolgálja, népet szolgálja; aki a Kodály-pedagógiát nemzetközi szinten terjeszti, más népek kiteljesedésén is munkálkodik. Hogyha hiszünk a zene erejében és a nevelés jelentőségében, nem is gondolhatjuk másként. Legfeljebb, a hétköznapiokban, nem gondolunk rá. Amde most ünnep van.

Már a neve is sokat elárul: többes nemzeti identitást, valóságos zenetörténeti beágyazottságot (apósa közvetlen munka- és alkotótársa, közeli jóbarátja volt Bárdos Lajosnak). Inspiráló családi háttér, fészekmeleg, természet-, irodalom- és művészetszeretet, a tudomány iránti elkötelezettség – hogy csak néhány elemét soroljuk annak a lelki-szellemi gazdagságnak, amely őt gyermekként körülvette. Kiváló iskolák nevelték, a hajdani Németbirodalmi Iskola – Karinthy Ferenc és Székely Éva iskolája –, azután a Keresztes Nővérek zsámbéki tanítóképzője, végül Kodály és Ádám Jenő, Bárdos és Szőnyi Erzsébet Zeneakadémiája. Ez tehát az életmű első felvonása – hiszen a tanulás, fejlődés, formálódás is része a műnek.

A második felvonás: pályakezdés és családalapítás, helytállás anyaként és feleségként, helytállás a tanári pályán, normál és zenei általános iskolában meg zeneiskolában. Két gazdag évtized, ének- és szolfézsosztályok, kórusvezetés, zenekarszervezés, filmgyári felkérések (a Lorántffy-iskola kamarakórusával). Együttal tanulói idő is, felkészülés a nem sejtett következő állomásra, a következő felvonásra. A pályaváltás lehetősége úgyszólván véletlenszerűen adódott – a világ azonban nem a véletlenek játéktere.

A mélyben – így tanítja Engels – a szükségszerűség munkál. A magasban a Gondviselés.

A kettő között az emberi tettekreklés. Adott esetben a bátorság, amelyik Natter-Nád Klárát 1972-ben a katedréről (a hatvanas évek-

ben még valóban volt ilyen az iskolában és miért is ne lehetne) a Tankönyvkiadó szerkesztőségébe vitte. Tankönyvek, tanári kézikönyvek, zenei szakkönyvek viselik magukon az ő szerkesztői keze nyomát, dicsérik alaposágát, szakértelmét, ízlését. Adott esetben harckészségét, hogy egy-egy fontos mű valóban napvilágot láthasson. Alkotóik a legkiválóbb szakemberek: karnagyok, tanárok, muzikológusok, képzőművész-könyvillusztrátorok. Kiadói munkája közben még jutott idő kutatómunkára a Zenetudományi Intézetnél, oktatásra tanítóképző főiskolán és az Esztergomi Nyári Egyetemen. Jutott idő konferenciákra is, idehaza és Európa számos országában.

Közben... Közben már nyugdíjba vonult a Tankönyvkiadótól – repül az idő –, és a zenei szaksajtó meg a Kodály és Bárdos Társaság kerül munkásságának középpontjába. Közben... közben még nyolc éven át éneket tanít német nyelven, elemiben, még tankönyvet is ír hozzá. Írta és írja cikkek százait, járta és járja az országot, nagyvárosokat és kistelepüléseket, tanácsol, tudósít, bátorít.

A negyedik felvonás: Immár egymást érik a kitüntetések. Az elsőt még Pozsgay Imre minisztersége idején kapta, legutóbb pedig, 2019. január 21-én, a KÓTA életmű-díját vette át. A Zeneszó szerkesztőbizottságának elnöke, A Magyar Kodály Társaság Hírei főszerkesztője, hat terjedelmes különszámának írója-szerkesztője, ezen kívül a Bárdos Lajos Társaság főtársa, hangversenyeinek műsorvezetője... ki gondolná róla, hogy 90 éves! De ki számolgatná az éveket? Mindig is úgy élt, hogy az idő ne csak múljon, hanem teljen is. Isten éltesse, ajándékozzon számára további tartalmas esztendőket – ország-világ javára!

Köteles György

ISTEN ÉLTESSE BERKESI SÁNDOR KOSSUTH-DÍJAS KARNAGYOT

Kiemelkedő reneszánsz egyéniséget köszönhetünk június 6-án, Berkési Sándor Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas karnagy 75. születésnapján. Kimagasló karnagyi tevékenysége, nemzetközi sikerei, a magyar kultúráért végzett fáradhatatlan munkája példaeértékű a fiatalabb nemzedék számára.

A Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának docense, a Tiszántúli Református Egyházkerület nyugalmazott zenei igazgatója, a Debreceni Református Kollégium Kántusának vezetője a magyar protestáns énekkultúra megőrzését és továbbadását elhivatottan szolgáló értékkeremtő művészi és tanári

pályája, valamint a határon túli magyarság körében végzett kiemelkedő zenepedagógusi munkáját számos kitüntetéssel ismerték el:

1994: CSOKONAI-DÍJ, 1998: DEBRECENI KULTURÁJÁÉRT-díj

1999: LISZT FERENC-díj

2000: PRO PARTIUM-díj, 2002: SZENCI MOLNÁR ALBERT-díj

2005: PRO UNIVERSITATE PARTIUM díj

2006: Pro Renovanda Cultura Hungariae alapítvány Kodály Zoltán díja

1997: MAGYAR ÖRÖKSÉG díj

2003: Debrecen Önkormányzatának PRO URBE díja

2007. Debrecen város díszpolgára

2018: Kossuth-díj

Tanár Úr, Isten éltesse sokáig!

ÉNEKLŐ IFJÚSÁG JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN

2019 tavaszán is az országos és helyi hagyományokhoz híven szervezte meg a Jász- Nagykun -Szolnoki Ének-zenei Együttesek és Karnagyok Egyesülete az „Éneklő Ifjúság” országos minősítő hangversenyeket.

Az egyesület 1990-ben alakult meg Buday Péter karnagy ötlete alapján, aki több mint 20 éven át szervezte a megyében a minősítőket. A „hősi” időszakban 10-12 helyszínen is felcsendült a gyermekkarok és ifjúsági kórusok előadása. A 2004-ben bekövetkezett halála után, még sokáig tartott a lendület, de az oktatásban történt szerkezeti, módszertani és az ének-zene oktatásával kapcsolatos változások már előrevetítették a későbbi nehézségeket. Folyamatosan csökkent az érdeklődés a még meglévő iskolai kórusok részéről is, nem volt igazán motiváció. A résztvevő kórusok igyekeztek a megszokott színvonalon felkészülni, de a változás ezen a területen is tapasztalható volt. A KÓTA így 2013-ban átdolgozta a minősítő rendszerét és lehetőséget adott a már hagyományos „A” minősítés mellett a könnyített „B” minősítésre is. Itt a kórusok egyházi ének, népdal és kórus kategóriában is kérhették minősítésüket. 2016-ban ezt erősítette az „Énekeljen Mindenki” kormányprogram, melyet a KÓTA is maximálisan támogatott. Ez és a kormány által kiírt kóruspályázatok arra ösztönözték az iskolákat, hogy vegyenek részt az „Éneklő Ifjúság” hangversenyeken és alakuljanak új iskolai együttesek is. Már a tavalyi évben érezhető volt a támogatás és a szakmai ösztönzés hatása. A megyében valamennyi helyszínen előfordult, hogy 10-12 kórus is kérte a fellépés és minősülés lehetőségét. 2019 tavaszán, négy helyszínen szerveződött az „Éneklő Ifjúság”, Szolnokon három, vidéken, Mezőtúron egy hangverseny zajlott.

A nyitó rendezvény 2019. március 22-én, a már évtizedek óta kiváló helyszínt biztosító Tiszaparti Római Katolikus Általános Iskola és Gimnáziumban volt, amelyet az iskola és a szervező évek óta összeköt a Szent József hét záró rendezvényével. Az itt fellépő egyházi iskolák kórusainak is rangot jelent egy ilyen hangversenyen való fellépés, megmérettetés. A fogadó iskola Kodály Zoltán Leánykara Almainé Szabó Gabriella karnagy vezetésével mindzeneileg mind szervezésben biztos háttérrel adott a hangversenynek és a fellépő kórusoknak. Az ünnepséggel egybekötött „Éneklő Ifjúság” országos minősítő hangversenyen 9 együttes vett részt, akik közül 7 kérte és kapta meg az „A” vagy „B” kategóriában kért minősítését. **A Tiszaparti Római Katolikus Általános Iskola és Gimnázium „Kodály Zoltán Leánykara” Almainé Szabó Gabriella** karnagy vezetésével kiváló teljesítményéért 2019-ben is elnyerte „Az Év Kórusa” kitüntető címet.

A második helyszínen, a Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola és NAMI-ban megrendezett több mint két órás hangverseny, felejthetetlen élményt nyújtott a közönségnek és a kórusoknak egyaránt, ahol a zsűri elnöke **Vadász Ágnes** a KÓTA főtítkára volt. Március 29-én, ezen a gyönyörű tavaszi napon az egész délutánt átfogta és beragyogta a 8 fellépő kórus éneke. Az iskola igazgatónöje, **Pékne Csomor Katalin**, elkötelezett híve a „Kodályi elveken” alapuló iskolájának, az ének-zene, a kórus prioritásának. A hangversenyen különleges élményt nyújtott az iskola „**Tücsök Kórusa**”, karvezető: **Törökné Négyes Hajnalka** (az énekkar harmadikos negyedikos zenei tagozatos tanulókból áll) akik elnyerték az „Év Kórusa” kitüntető

A Kodály iskola Tücsök Kórusa. Karvezető: Törökné Négyes Hajnalka

címet. Ugyancsak feledhetetlen élmény volt a mezőtúri „**Túri zsványok és Daloló pacsirták**” éneke citerazenekari kísérettel, **Csider István** és **Pusztai Katalin** vezetésével. Ők külön dicséretet kaptak fergeteges citerajátékukért és autentikus népdal-énekülésükért.

A harmadik hangverseny április 5-én volt a **Mezőtúri Általános Iskola és AMI Kossuth Lajos Magyar Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolájában**, ahol egy kiváló akusztikájú, jól szeparálható aula adott otthont a 4 fellépő kórusnak. **Tar Anikó** igazgatónővel, aki elkötelezett támogatója a kórusmozgalomnak, 15 éve áll a szervező kapcsolatban. Itt is volt kiemelkedő előadás, a helyi iskola „**Harangvirág Kórusa**”, **Csurgó Erzsébet** karnagy vezetésével. A kórus igényes műsorválasztása, impozáns megjelenése, tiszta éneke bizonyult a több mint egy órás hangverseny legjobb előadásának. Itt mind a négy énekkar kért és kapott minősítést.

A záró hangverseny április 16-án zajlott Szolnokon, az **MSZC Pálffy János Műszaki Szakgimnáziumában**. A Szolnoki Ádám Jenő Zeneiskola kezdeményezte a hangverseny szervezését mivel a már fentebb említett pályázat kapcsán alakult meg a zeneiskola ének-kara a „**Brioso**” Gyermekkar és a **szakgimnázium fiúkórusa**, a „**Manfully Perfetto**”. A lehetőséget más megyéből érkező kórus is kihasználta, így 5 együttes lépett fel, közülük négy kérte és kapta meg a minősítést. Ezen a hangversenyen is volt kiemelkedő ének, az újonnan alakult Ádám Jenő Zeneiskola „**Brioso**” Gyermekkara **Péli Ildikó** karnagy vezetésével, első alkalommal is kiválóan szerepelt, „B” minősítést kértek, kórus kategóriában arany fokozatot értek el.

Dr. Lengyel Erzsébet

karvezető, szervező

ÉNEKLŐ IFJÚSÁG MINŐSÍTŐ HANGVERSENY - TATABÁNYA

Az NKA-s pályázati lehetőségnek köszönhetően az idei tanévben is sok iskolai énekkar kapcsolódott be az Éneklő Ifjúság mozgalomba.

A tatabányai Kodály Zoltán Általános Iskola és AMI énekkarai viszont már az intézmény megalakulása (1975) óta, szinte minden tanévben megméretik magukat az Éneklő Ifjúság minősítő rendszer keretében. Szintén nem újdonság, hogy a hangverseny szervezését is felvállalják. Az idei, április 13-i minősítón öt általános iskolai kórus vett részt.

Mindegyik énekkar műsorában felcsendült gyönyörű népdalainkból fűzött csokor. Szinte valamennyi kórus programjában hallhatunk Bárdos Lajos és Szőnyi Erzsébet bicíniumai, vagy gyermekkari darabjai közül egy-egy művet, vagy bicíniumfűzést. A XX. századi kórusmuzsikát még Szokolay Sándor, Karai József, Kocsár Miklós, Balázs Árpád, Daróci Bárdos Tamás és Kodály Zoltán egy-egy gyermekkara képviselte. Ezek mellett a gregorián és a reneszánsz kor muzsikájából válogattak a karnagyok.

Összkarként a Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok... és a Kispircsi faluvégen... kezdetű népdalok szólaltak meg.

A Vinczeffy Adrienne Artisjus-díjas karnagy, Farnadi Tamara és Hauli Lóránt, a Győri Bartók Béla Ének-zenei Általános Iskola tanárai, karvezetői alkotta zsűri a következő minősítéseket adta:

- **Felsőgallai Széchenyi István Általános Iskola Gyermekkórusa** (Krihó Andrea) Tatabánya - Ezüst
- **Legkisebbek Kórusa** (Polgár Zoltánné) Kodály Zoltán Általános Iskola, Gimnázium és AMI Székesfehérvár - Arany
- **Kicsinyek Kórusa** (Nyárs Annamária) Kodály Zoltán Általános Iskola, Gimnázium és AMI Székesfehérvár - Arany diplomával
- **Kicsinyek Kórusa** (Sárközyné Pomázi Ágnes) Kodály Zoltán Általános Iskola és AMI Tatabánya - Arany
- **Kodály Kórus** (Lengyel Bettina és Szeimann Zsuzsanna) Kodály Zoltán Általános Iskola és AMI Tatabánya - Ezüst

Az iskolavezetés és a helyi énektanárok örömeire szolgált, hogy a zsűri kiemelte a kiváló, alapos szervezést, és a találkozó oldott, jó hangulatát is.

Tatabánya, 2019. 04. 23.

Sárközyné Pomázi Ágnes

karvezető, mesterpedagógus,
szervező a KÓTA Ifjúsági- és
Zenepedagógiai
Szakbizottságának tagja

Kodály Kórus Kodály Z Ált Isk. és AMI Tatabánya

Kicsinyek Kórusa Kodály Z Ált Isk. és AMI Tatabánya

Összkar

DALLAM REGIONÁLIS KÓRUSTALÁLKOZÓ

„Nem sokat ér, ha magunknak dalolunk, szebb, ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy Harmónia, amiben egyik lehetünk. Akkor mondhatjuk majd igazán: örvendjen az egész világ!”

/Kodály Zoltán/

2019. március 23-án immár 10. alkalommal szervezte meg a Dallam Zeneiskola a nevét viselő „Dallam” Regionális Kórustalálkozót. Tatabánya örömmel ad otthont évről évre ennek a magas színvonalú, jó hangulatú eseménynek, amely a Tatabányai Tavasz Fesztivál egyik hagyományos programja.

A rendezvény célja, hogy a kórusok egy verseny nélküli, de szakmai zsűri előtt folyó találkozóknak mutathassák meg egymásnak és a tatabányai közönségnek, hogy a zene az általános- és középiskolai korosztály számára is meghatározó, s mással nem pótolható önkifejezési lehetőség és örömforrás.

Idén nyolc énekkar vett részt az eseményen, a helyszínt biztosító Vértés Agorája színházterme zsúfolásig megtelt erre a délelőtti.

A résztvevőket *Ludányi Tamás*, a Dallam Zeneiskola igazgatója, és a rendezvény fővédnöke, *Schmidt Csaba* polgármester köszöntötte.

A találkozó közös énekléssel kezdődött: Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok...

A kórustalálkozó végén pedig Pákozdi Csaba-Pásztai Szabó Zoltán: Zengjen a dal című művét énekelte el az egyesített kórus a **tatabányai Erkel Ferenc AMI** (zk. vez. *Laskay Zsoltné*), és a **komáromi Egressy Béni AMI** (zk. vez. *Tirbus Ildikó*) vonós zenekarainak kíséretével.

Az énekkarok műsorában népdalcsokrok mellett többek között Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet, Kodály Zoltán, Balázs Árpád, Kocsár Miklós, és Daróci Bárdos Tamás művei is szerepeltek.

A produkciókat *dr. Mindszenty Zsuzsanna* Liszt-díjas karnagy, a Musica Nostra Nőiakar művészeti vezetője, a KÓTA elnöke értékelte.

Az egyszemélyes szakmai zsűri a kórusok műsorát méltatva hangsúlyozta, hogy az életkori sajátosságainak megfelelő, értékes, változatos, jó összeállítással léptek színpadra. Az egyes énekkaroknál kiemelte az érthető, szép szövegmondást, a jó karaktereket, a szépen formált dallamíveket, a stílusos előadásmódot.

Egy-egy dicsérő mondattal kísérve mindegyik énekkar emléklapot vihett haza, a legjobb előadásokat pedig különdíjjal ismerték el.

Hozák Adrienn, a rendezvény megálmodója és főszervezője a magyar kóruskultúra érdekében kifejtett tevékenységéért a KÓTA oklevelét vehette át.

Résztvevő énekkarok:

- **Dallam Gyermekkar** – Tatabánya (karv: *Krihó Andrea és Hozák Adrienn*),
- **Csicsergő Kórus** – Csákvár (karv: *Kunstár Béláné*)
- **Patrona Hungariae Katolikus Iskolaközpont Gyermekkara** – Budapest (karv: *Szőnyiné Lobmayer Margit*)

Külföldjében részesültek:

- **Garay János Gimnázium Német Nemzetiségű Kamarakórusa** – Szekszárd (karv: *Naszladi Judit*)
- **Leövey Klára Gimnázium Kórusa** – Budapest (karv: *Füredyné Góf Gizella és Horváth Anna*)
- **Kicsinyek Kórusa** – Kodály Zoltán Ált. Isk. és AMI Tatabánya (karv: *Sárközyné Pomázi Ágnes*)
- **Kodály Kórus** – Kodály Zoltán Ált. Isk. és AMI Tatabánya (karv: *Lengyel Bettina és Szeimann Zsuzsanna*),
- **Árpád Gimnázium Vegyeskara** – Tatabánya (karv: *Szeimann Zsuzsanna*)

Sárközyné Pomázi Ágnes

karvezető, a KÓTA Ifjúsági- és Zenepedagógiai Szakbizottságának tagja

KOMÁROMI MAGYAR ÓVODÁSOK II. HANGVERSENYE

Kis Emberek Dalai

A Kis emberek dalaival ráhangolódtunk az iskolai beíratásokra.

A rév-komáromi magyar tannyelvű alapiskolákban 2019. április 11-én és 12-én volt a jövődó magyar elsősök beíratása az általános iskola 1. osztályaiba. A sorsdöntő esemény előtt jeles magyar költők által Kodály Zoltán zeneszerző felkérésére, ötfokú magyar dallamokhoz írt versek hangzotak fel a Komáromi Magyar Óvodások II. kórushangversenyén. Az április 5-én 16 órakor a Duna Menti Múzeum dísztermében, a Kultúrpalotában kezdődött Kis emberek dalai című esemény rendezője a helyi **Concordia Chorus Polgári Társulás**

és a **Szlovákiai Magyar Zenebarátok Társasága**. Annak kapcsán a főszervező *Stubendek István* karnaggal, a Marianum Egyházi Iskolaközpont alapító igazgatójával, a Concordia Vegyes Kar karnagyával az anyanyelvi oktatás és a zenei anyanyelv jelentőségéről beszélgettünk.

Minden évfolyamban legyen zenei nevelés!

Stubendek István nagyon fájjalja, hogy már több éve hiányzik a zenei nevelés tantárgy az elsős alapiskolások órarendjéből.

„Nekünk, magyaroknak, akik Kodály Zoltán és Bartók Béla zenei anyanyelvét kaptuk örökül, minden erőnkkel harcolnunk kell e tantárgy első osztályokba történő /újra/ bevezetéséért. Az oktatási szakembereink, szervezeteink és illetékes politikusaink összefogásával talán sikerülne változtatnunk e tragikus jelenségen, hiszen korábban, a négy évtizedes pedagógusi pályám során nem kellett szembesülnöm e problémával. Megjegyzem: manapság már a végzős alapiskolások sem részesülnek zenei

nevelésben, s a többi évfolyamban is elég mostohán kezelik e tantárgy oktatását, tisztelet a kivételnek“ - véli.

Hangsúlyozta: Kodály szerint a hatékonyság érdekében minél korábban kell kezdeni a kicsik nívós ének- és zeneoktatását, ami az esztétikai érzéküket és az érzelmi intelligenciájukat is fejleszti.

„A Mester nagyon jól tudta, hogy a gyökerek beoltása – a megfelelő alapozás – nélkül nem lehet szilárd a majdani felépítmény. Ezért idős korában jeles tollforgatókat (Csukás Istvánt, Gazdag Erzsit, Károlyi Amyt és Weöres Sándort) kért arra, hogy a magyar népzene alapjait képező ötfokú dallamokra írjanak tartalmas, frappáns gyermekverseket, s így születtek meg a Kis emberek dalai“ - magyarázta Stubendek István.

2017-ben, a komáromi Concordia Vegyeskar Kodály Zoltán születésének 135. évfordulója alkalmából, több korosztálybeli kórus, zenekar és szólista fellépésével a kodályi életművet népszerűsítő koncertsorozatot tartott. Ennek keretében valósult meg a Komáromi Magyar Óvodások I. kórushangversenye, most pénteken pedig a Kultúrpalotában annak folytatása következett.

„Az ingyenesen élvezhető, 45 perces műsorban felléptek: az **Eötvös utcai MTNY Bóbita Óvoda**, a **Ferences barátok utcai Óvoda**, a **Kacz 33 utcai Százszorszép Óvoda**, a **Marianum Egyházi Iskolaközpont**, a **Református Csillag Óvoda** és a **Víz utcai Tulipán Óvoda** növendékei. A közösségkövacsoló koncert során gyerekek, szülők és pedagógusok együtt élvezhették a Kis emberek dalait. Mindegyik kis kórus 5-5 rövidke dallal mutatkozott be (szolmizálva, kézműtatással is), amelyeket az óvónők tanítottak be nekik. Záró eseményként a 100 gyermek közösen adta elő a dalgyűjtemény három énekét. Ez méltó ráhangolóadás volt az időszerű alapiskolai beíratásokra is” – tudtuk meg a főszervezőtől, a hangverseny ötletgazdájától.

Lelki útravalóval is gazdagít az anyanyelvi oktatás

A tapasztalt pedagógus a zenei anyanyelv elsajátításának szükségességén kívül az anyanyelvi oktatás jelentőségére is felhívta olvasóink figyelmét.

„Természetes lépés az, hogy a magyar szülők és nagyszülők magyar tannyelvű alapiskolába írassák be a gyermekeiket, unokáikat. Azonkívül, hogy megfelelően csak ott alapozhatják meg a tudásukat, ott gazdagodhatnak olyan lelki útravalóval is, mint amilyenek Petőfi Sándor, Arany János, Weöres Sándor... ékes magyarsággal írt, csodás versei és a magyar gyermekjátékok kiapathatalan kincsestára. Sőt, már az anyanyelvi óvoda választása is nagyon fontos, hiszen 3-7 év között legfogékonyabb a gyermek, akit nem szabad megfosztani a kulturális kincseinktől! Sajnálom a szlovák óvodába azzal a téves indokkal beíratott magyar gyermekeket, akiket ily módon akarnak megtanítani az államnyelvre. Ahelyett azt érik el, hogy a gyermek kellő nyelvtudás hiányában elszigetelődik a társaitól és értetlenül, ijedten néz a hozzá idegen nyelven beszélő óvónőkre, lelki sebeket kap” - sarkallt a helyes óvoda- és iskolaválasztásra az alapító iskolaigazgató.

Nagy-Miskó Oldikó

KIS EMBEREK DALAI (1961)

Versek: Csukás István, Gazdag Erzs, Károlyi Amy, Weöres Sándor

A komáromi magyar óvodások fenti című hangversenyével készítettek elő a magyar elsősök beiratását a Rév-komáromi magyar tannyelvű alapiskolákba.

„Arra a kérdésre, hogy mikor kezdődjek a gyermek zenei nevelése, azt találtam felelni: Kilenc hónappal születése előtt. Első percben tréfára vették, de később igazat adtak. Az anya nemcsak testét adja gyermekének, lelkét is a magáéból építi fel. Ma még tovább mennék: nem is a gyermek: az anya születése előtt kilenc hónappal kezdődik a gyermek zenei nevelése.

... az első benyomások a legmaradandóbbak, már amit hat éves koráig hall a gyermek, sem irtható ki belőle később.

Keresve, hol kell és lehet tenni valamit, mind kisebbekhez jutottam, végre elérkeztem az óvodáig... Minél felnőttebb valaki, annál nehezebb rajta segíteni. ... Milyen más lehet ez még, ha legkisebb koruktól benne nőnek fel. Ha a gyermek fogékonysága és daloló kedve nem hever évekig parlagon. Ha védőoltást kap a mindenfelől rátóduló zenei selejt mikróbái ellen. Ha nem mint egy idegen nyelvet kell tanulnia zenei anyanyelvét, hanem benne él zsenge korától fogva.

Nem lehet egészen boldog ember, akinek nem öröm a zene. Erre az öröme azonban tanítani kell az emberiséget, mert magától nem jut el odáig.

... Az óvodával, annak zenéjével foglalkozni tehát nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés.”

(Kodály Zoltán: Gyermeknap beszéd, 1951)

EÖTVÖS UTCAI MTNY BÓBITA ÓVODA, KOMÁROM

A dalokat betanította: Berta Mónika, Karika Judit

24. Weöres Sándor: Azt mondják, hogy a cipő mrdl,
20. Weöres Sándor: Jön a kocsi, most érkezünk smrd
14. Weöres Sándor, Károlyi Amy: Nád alól és köd alól dl,s,
15. Weöres Sándor, Csukás István: Mackó brummog dl,s,
18. Weöres Sándor: Eresz alól, fecskéfia smrd

FERENCES BARÁTOK UTCAI MTNY ÓVODA, KOMÁROM

A dalokat betanította: Pinke Elvira, Sipula Katalin

9. Weöres Sándor, Csukás István: Van nekem egy rdl,
8. Weöres Sándor, Károlyi Amy: Szól a nóta halkan mrd
24. Weöres Sándor: Azt mondják, hogy a cipő mrdl,
36. Károlyi Amy: Kinek van jó kedve lsmrd
46. Gazdag Erzs: Itt a farsang, áll a bál mrdl,s,

KACZ 33 UTCAI SZÁZSZORSZÉP ÓVODA, KOMÁROM

A dalokat betanította: Mgr. Morvay Gabriella és Mgr. Édes Enikő

19. Csukás István: De jó a dió! smrd
18. Weöres Sándor: Eresz alól, fecskéfia smrd
43. Csukás István, Weöres Sándor: Falu végén van egy mély kút lsmrd
14. Weöres Sándor, Károlyi Amy: Nád alól és köd alól dl,s,

46. Gazdag Erzs: Itt a farsang, áll a bál mrdl,s,

MARIANUM EGYHÁZI ISKOLAKÖZPONT, KOMÁROM

A dalokat betanította: Balla Veronika, Benkő Annamária, Katona Hanyus Adrianna, Szabó Renáta

10. Weöres Sándor: Egérke, fehérke, beszaladt a vetésbe dl,s,
21. Weöres Sándor: Kurrog, durrog a vén pulyka smrd
25. Weöres Sándor: Mondok egyet Elemér barátom mrdl,s,
27. Weöres Sándor: Árok szélén búzaszál nőttmrdl,
36. Károlyi Amy: Kinek van jó kedve lsmrd
43. Csukás István, Weöres Sándor: Falu végén van egy mély kút lsmrd

REFORMÁTUS ÓVODA, KOMÁROM

A dalokat betanította: Szente Geleta Mária, Krepsz Zsuzsanna

15. Weöres Sándor, Csukás István: Mackó brummog dl,s,
18. Weöres Sándor: Eresz alól, fecskéfia smrd
19. Csukás István: De jó a dió! smrd
39. Károlyi Amy: Fújj, szél, fújj! lsmrd
47. Weöres Sándor: Csizmám kopogó mrdl,s,

VÍZ UTCAI TULIPÁN ÓVODA, KOMÁROM

A dalokat betanította: Vörös Bathó Éva

20. Weöres Sándor: Jön a kocsi, most érkezünk smrd
1. Weöres Sándor: Zsong, bong a határ dr
14. Weöres Sándor, Károlyi Amy: Nád alól és köd alól dl,s,
8. Weöres Sándor, Károlyi Amy: Szól a nóta halkan mrd
19. Csukás István: De jó a dió! smrd
47. Weöres Sándor: Csizmám kopogó mrdl,s,

KÖZÖS DALOK

22. Weöres Sándor: Megy a kocsi, fut a kocsi smrd
12. Gazdag Erzs: Árkot ugrott a szúnyog dl,s,
34. Weöres Sándor, Károlyi Amy: Fűzzünk lombot szép füzérbe rdl,s,

BICINIUM ÉNEKLÉSI VERSENY SZEGEDEN

„Fokozatos, de következetes legyen az átmenet az ékszólamúságból a többszólamúságba”

A bicinium énekes műfaj, jelentése szerint kétszólamú ének, a 15-16. században jött létre, amelyet a 20. században Kodály Zoltán teremtett újjá. A bicinium lényege tehát két lélek találkozása, zenei párbeszéde, kérdés-felelet játéka, harmonikus együttműködése. Két hang egysége, amely két különböző személyiség találkozásából közösen kialakított zenei üzenet – különleges élményt kínál mind az előadók, mind pedig a hallgatók számára.

Az idén, 2019. február közepén immár 22. alkalommal rendezték meg Szegeden a nagy hagyományú Csongrád Megyei Bicinium Éneklési Versenyt. Az esemény mintegy öt évtizedes múltra tekint vissza, hiszen első ízben 1972-ben, Erdős János kezdeményezésére indult útjára a páros éneklés nemes versengése. Az eltelő időszak krónikáját a Pro Musica Kiadó gondozásában Fagler Erika

A bicinium éneklési versenyek 45 éves története című kiadványában adta közre, összegyűjtve mindazon kordokumentumokat, amelyek által nyomon követhető a kodályi elveken alapuló zenei megmérettetés hiteles története. A gazdag képanyaggal illusztrált dokumentáció élményszerűen számol be a sikeres rendezvénysorozat jeles állomásairól.

Ez évben harmadik alkalommal látta el a szervezési teendőket a Pro Musica Alapfokú Művészeti Iskola Erdős Kinga igazgatónő irányításával. A 2019. február 15-én lezajló rendezvényen Csongrád megye tizenöt iskolájából huszonhárom felkészítő tanár munkája eredményeként tizenhárom kategóriában összesen százötvenegy énekes diák mérte össze tudását a Szent-Györgyi Albert Agórában.

A versenykiírás egy kötelezően előadandó Kodály Zoltán-biciniumot és egy szabadon választott kétszólamú mű bemutatását határozta meg az egyes kategóriákban, amelyet az életkor és a zenei előképzettség alapján alakított ki a szervező bizottság. Ennek alapján különültek el a zenei irányú és nem zenei irányú képzésben részesülő alsó tagozatos, felső tagozatos, középiskolás és főiskolás kategóriákban versenyző énekesek. Ez utóbbiak esetében a kétszólamúságot felváltotta a tercettekben való

előadás, Kodály triciniumai közül került ki a kötelezően előadandó mű. Örömmel tapasztaltuk, hogy a résztvevők száma évről évre növekszik, így a megkettőzött bíráló testület kialakításával lehetőség nyílt az előadók párhuzamos meghallgatására. A zsűri tagjai a helyi és az országos zenei élet elismert szakemberei, akik jelentős tapasztalattal rendelkeznek a zenei nevelés területén, és a szegedi bicinium éneklési versenynek évtizedek óta visszatérő döntnökei: Baricz Zsoltné, Bányai Lászlóné, Delley Józsefné, Molnár Andrea, Rozgonyi Éva és Vass Irén. Az elnyerhető minősítés fokozatai szerint Bronz, Ezüst, Arany és Kiemelt Arany oklevelet szerezhettek a párosok a szakmai testület véleménye alapján.

Kedves hagyománya a rendezvénynek az a mozzanat, amikor a bíráló bizottság visszavonul a megismert teljesítmények értékelésére, és az izgatott versenyzők ezalatt felszabadult énekléssel töltik a várakozási időt. Az egyes kategóriák kötelező darabjait ugyanis összkari előadásban szólaltatják meg a dalosok, látható élvezettel mártóznak meg a közös éneklés élményében. A kétszólamú mesterművek hatása minden korosztály számára átütő erejű volt, a hangulat ünnepivé emelkedett, igazolást nyert Ittész Mihály megállapítása, amelyben a négy füzet tartalmát foglalta össze: „A Bicinia Hungarica enciklopédikus mű: két szólamra redukálva Kodály művészi célkitűzéseinek mikrokozmosza.”

A 21. század második évtizedének végén megnyugvással tapasztalhatjuk, hogy a kezdeti lelkesedés nem hunyt ki, generációk tartották életben a hagyományt, elkötelezett tanárok ápolták tehetséges diákjaik törekvéseit, és napjainkban számos követőjük jár az általuk kitaposott úton. Az ideji rendezvény azt bizonyítja számunkra, hogy a társas éneklésnek töretlen a vonzereje, létjogosultsága, és ez a különleges, igényes műfaj a mai gyermekek és fiatalok számára is örömforrás maradt.

Dr. Dohány Gabriella

Szeged Városi Kórusgyesület

Elhunyt Kocsár Miklós Kossuth-díjas zeneszerző,

a Nemzet Művésze, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Kocsár Miklós a 20. századi magyar zene- és kórus kultúra egyik legmértékűbb képviselője. Kocsár Miklós 1933. december 21-én született Debrecenben. A Zeneművészeti Főiskolát 1959-ben végezte el Farkas Ferenc tanítványaként. 1963-ban a Zeneműkiadó szerkesztője, majd a Madách Színház zenei vezetője, karmestere volt. 1972-től tanított a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában mint zeneszerzés-tanár. 1974-től a Magyar Rádió népzenei rovatának vezetője, majd 1983-tól a zenei fősztály helyettes vezetője. 1996-tól a Vántus István Társaság tiszteletbeli elnöke, 1992-ben az MMA egyesület egyik alapító tagja, 2001-2004-ben az elnökség tagja volt. Köztestületi alakulása óta az MMA rendes tagja. Erkel Ferenc-díjas – (1973, 1982), KÓTA-díjas – (2004), Kölcsey Emlékpakett – (2005), Erdemes Művész cím (1987), a Bartók-Pásztory-díj (1992), az Ezüst Toll kitüntetés (1998), a Magyar Művészetért Alapítvány díj (1999). Emlékét az egész muzsikusi társadalom, sokezer énekes és barát őrzi. Nyugodjék békében!

-sz-

ISTEN ÖLELÉSE*A Bárdos Társaság tavaszi hangversenyéről*

A fennállásának immár 22. évében járó Bárdos Lajos Társaság, mely névadójának hatalmas életművével oly sokoldalúan foglalkozik (Emlékmúzeum létesítése és fenntartása, konferenciák, kiadványok, iskolai és felnőtt kóruskapcsolatok építése, emléktábla-avatások, megemlékezések), évente több hangversenyt is rendez. A szokásos tavaszi hangversenyen, 2019. április 6-án a Régi Zeneakadémián, két kórust hallhatott a közönség: 12 a cappella tételt Bárdos szerzeményeiből, azonkívül válogatást elődők, kortársak és az útána következők rokon lelkű, rokon eszményekből táplálkozó műveiből.

A műsor első részében a **Diósdai Nőiakar** énekelt. Ez az együttes a Bárdos Társasággal majdnem egyidős (1988-ban alakult), vezetője immár húsz éve *Sirákné Kemény Kinga*. Előadták Harmat Artúr Mária-antifónait (jóllehet önálló kompozíciók, ciklusként is igen hatásosak), azután három latin nyelvű tételt Bárdos életművéből: a mester saját szövegére írott Cantemust, valamint két motettát: Ave Maria; Jubilate. A Bárdos utáni zeneszerző-nemzedék művei következtek: Kovács Mátyás bensőséges, pentatonizáló darabja, a Mária bölcsődala, Ligeti György népzene inspirálta, népszerű, ugyanakkor izgalmas előadói feladatot jelentő Két kánonja (Ha folyóvíz volnék; Pletykázó asszonyok). Ennek megszólaltatásához négy, félkört alkotó csoportba rendeződött az együttes. Végezetül Szőnyi Erzsébet 2012-ben bemutatott A testvérműszakhoz című, a diósdai kórus felkérésére és a nemzedéktárs Fodor András szövegére íródott himnikus hangvételű darabját szólaltatták meg. A *Sirákné Kemény Kinga* vezette **Diósdai Nőiakar** mindegyik műsorszámán érződött az intonációs és ritmikai műgond, a zenei karakterek hiteles tolmácsolására irányuló figyelem, és igazán sok felszabadult, áhítatos, kedves, örömteli vagy éppen kicsattanóan jókedvű pillanattal ajándékozták meg önmagukat és közönségüket.

A műsorvezető szerepét Márkusné Natter-Nád Klára, a Bárdos Társaság főtítkára vállalta, aki egy-egy kulcsmondattal szolgált a megszólaló művekhez és tanulságos információkkal az előadókról, a Harmat Artúr egyházzenejéből nemrégiben doktorált karnagyról, valamint az énekar életéről és történetéről, kapcsolatáról Diósd városával, valamint a magyar és nemzetközi kórusélettel – valóságos kis kórus-szociológiai háttér bontakozott ki a hallgatóság előtt. A folytatásban azt is kimutatta a főtítkár asszony (bár ki nem mondta): tudós karnagyok hangversenyén vagyunk, hiszen az est két másik vezénylője is zenetörténetünk elkötelezett kutatója.

Nőiakar után vegyeskar, az **Országos Széchényi Könyvtár Kórusa** következett, az alapító *Eckhardt Mária*, valamint *Gupcsó Ágnes* vezényletével. Műsoruk gerincét Bárdos-művek alkották, felhang-

zott még egy Erkel-kórusmű: a Szózat, Bárdos Lajos vegyeskari átíratában (nevezetes darab, már csak a benne előtűnő Himnusz-motívum okán is), Liszt Ferenctől a Cantantibus organis, a fiatal Kodálytól pedig a gyönyörű romantikus Ave Maria zárta a kórus XIX. századi válogatását. A Liszt- és Kodály-mű zongoraszólamát *Darvassi Andrea* játszotta. Következett Bárdos ifjabb pálya- és zeneakadémiai kartársától, Gárdonyi Zoltántól két kórusmű, egy-egy népének-feldolgozás, ill. zsolttármegzenésítés (Szelid szemed, Úr Jézus; Szívemnek kősziklája, *Gupcsó Ágnes* vezényletével). Azután „Bárdossal az egyházi évben” címmel magyar szövegű motettákat (Magyar Magnificat; Adjunk halált immár; Golgotádon látunk; Dicsőség légyen, glória) és egy latin liturgikus tételt hallhattunk, ez utóbbi az 1938. évi budapesti Eucharisztikus Kongresszusra komponált – szövegében az emmauszi kenyértörés katartikus pillanatát felidéző – Alleluja. Még három Bárdos-művet énekelt a kórus. A nyitószám: népénekfeldolgozás, Az Úristent magasztalom, a zárószám a súlyos nemzetkérdéseket megfogalmazó Jeremiás próféta könyörgése (az ószövetségi zsidó sorsban ráismerni a magyarság sorsára – a barokk időkben eredeztethető költői hagyományunk); az egész estének aranymetszetében pedig, különösen ihletett előadásban, megszólalt Az Úr érkezése, Ady Endre soraira. A karnagy, *Eckhardt Mária*, nagy fokozások, kulminációs pontok és zárlatok mestere itt a koncert kivételesen bensőséges pillanataival ajándékozta meg hallgatóságát, közösségi-egyházi kompozíciók sorában egyszerre csak a legszemélyesebb Isten-élménnyel, amikor mindnyájan, jelenlévők, érezhettük: „Csöndesen és váratlanul / Átölelt az Isten.” Ellenpólusként, nemzeti imádságként, a koncertet a Boldogasszony-kánon zárta, a két kórus közös énekében, *Eckhardt Mária* vezényletével.

Az Úr érkezése kapcsán említett felemelő érzés különben az egész estére igaz. Olyan tapasztalat, amiért megéri előadóknak fáradozni, közönségnek hangversenyt hallgatni.

Köteles György

NEMZETKÖZI BÁRDOS KÓRUSTALÁLKOZÓ BÁRDOS LAJOS SZÜLETÉSÉNEK 120. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

Szécsény, 2019. május 18.

Igazi tavaszi napsütés, ünnepi díszbe öltözött színpad várta a dalosokat Szécsényben, hogy énekükkel együtt köszöntsék a Himnusz és Bárdos Lajos évfordulóit: 175 éve 1844-ben mutatták be a Himnuszt, így aztán a rendezvény nyitányaként a résztvevők ajkán felcsendült Erkel Himnusza.

hetek, de azt hiszem a kórus jó úton jár, műsorválasztása változatos, előadásmódja egyre kifinomultabb. Majd a gyerekek és a kórus közös produkcióval, Cohen- Zöld: Hallelujá-jával búcsúzott a közönségtől, melyet egy tanítvány: *Holecz Martin* kísért zongorán.

Első vendégként: a **Cantate Nobis Énekegyüttes** Jászberényből (Karnagy: *Thormanné Husznay Mária*) következett. Műsoruk: Gordon Young: Alleluia, Horváth Márton Levente: O salutaris hostia, Tóth Péter- Dsida Jenő: Lángok, Günter Schwarze: Ősi ír áldás, Günsberger Ákos- Varró Dániel: 3 limerick (2 tétel), Bárdos Lajos- Vargha Károly: Régi táncdal. Zongorán kísért: *Csóka Károlyné*. Derűtségre fakasztotta a közönséget a Günsberger mű és igen jól sikerült Bárdos Régi táncdala is.

Vendégünk volt: a **Melódia Női-kar** Fülekről (Karnagy: *Makainé Simon Katalin*). Műsoruk: Erdő (magyar népdal), Bárdos Lajos: Szellő zúg, Johannes Brahms: Bölcsődal, Thomas Morley: Csalfa álomkép, Charles Gounod: Ó Salutaris Hostia, Giuseppe Tartini: Stabat Mater, Giulio Caccini: Ave Maria. A Tartini mű megkapó előadását emelném ki műsorukból.

Végül a **Mátrai Visszhangok Vegyeskarát** (Karnagy: *Vajk Zsuzsanna*) hallottuk. Műsoruk: Praetorius: Szép vagy muzsika, Bárdos Lajos: Tiszai dallamok, Bárdos Lajos: Dana-Dana, Bárdos Lajos: Tábor-tűznél, Bárdos Lajos: Négy katonanóta, Joyce Eliers- Bacak: The Irish Blessing (tradicionális ír áldás). Lendületes, színes műsorukból az igazán hangulatosra sikeredett Négy katonanótát emelném ki.

Köszönjük, hogy minden kórus hozott a „tarisznyájában” Bárdos művet. De ki ne tudná, hogy a többszólamúság felé vezető úton Bárdos: Kicsinyek kórusa, Európa peremén, Négy földrész, 70 kánon művei nélkül eltévednénk, elvesznénk.

A hangverseny közös művel: az 1843-ban íródott Bárdos: Erkel Szózatával zárult. Az összkart *Lévárdi Beáta* Artisjus-díjas karnagy vezényelte.

Készültek fotók, a résztvevőket dúsan terített asztal, élő zenekar várta, valóban: mi szem-szájnak ingere, vidám együttlét következhetett. És útravalóul most is megkaptuk a közönség soraiból a kedves köszönetet.

Ha valaki megkérdezi, hogyan lehet ma életben tartani egy ének-kart, így fogalmazhatnánk meg: tanuljunk új műveket, teremtsünk fellépési lehetőségeket, kössünk barátságokat, formáljuk a kórust közösséggé: kirándulás, turnék, pályázzunk ide-oda, keressünk szponzorokat: rohángáljunk utánuk és eléjük, csak néhány dolog, amit *Lévárdi Bea* karnagyunk most és folyamatosan megtesz, mert megéri: ahogy **Beethoven mondotta: „A zene magasabb rendű megnyilatkozás, mint minden bölcsesség és filozófia.”**

Antal Gusztáoné

kórustag

Ezt követően a rendezvényt **Stayer László** Szécsény város polgármestere nyitotta meg. Meg kell említenem, hogy a polgármester úr az Erkel kórus rendezvényein mindig ott van, értékes gondolatokkal indítja el a koncerteket, végighallgatja, gratulál, szóval már tiszteletbeli kórustagnak tekintjük. Majd *dr. Márkusné Natter-Nád Klára*, a Bárdos Társaság főtítkára, a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetségének elnökségi tagja, méltatását hallgathattuk meg Erkelről, a Himnusztól és természetesen Bárdos Lajosról. Köszönjük szavait, és hogy megtisztelte az eseményt. Erről a helyről is szívből gratulálunk a KÓTA- Életmű díjához.

Elkezdődött a hangverseny. Első fellépő **Szécsény Város Gyermekkara**-Rózsavölgyi Márk AMI Szécsényi Tagintézménye volt. Műsoruk: Purcell: Pásztor, pásztor, Balázs Árpád: Bodzavirág, Bárdos Lajos: Tiszai dallamok. Zongorán kísért: *Csuka László*. Fuvolán közreműködtek: *Palánki Éva* tanárnő, *Pusztai Hanna*. Géczi *Berta*. Felkészítők: *Kissné Csépe Éva*, *Lévárdi Beáta*. Vezényelt: *Lévárdi Beáta*. Szépen csengő gyermekhangokat, szép szólót, érett, kiegyenlített produkciót hallottunk.

Majd a szécsényi **Erkel Ferenc Vegyeskar** következett. Műsoruk: Bárdos Lajos: Csillagvirág, Karai József: Négy magyar népdal, Erkel Ferenc: Nász-dal. Zongorakísérő: *Csuka László* volt. Vezényelt: *Lévárdi Beáta*. A kórus tagjaként talán elfogult le-

A ZENE LÁNGLELKŰ APOSTOLA

Daróci Bárdos Tamás emlékére

Lapzárta után érkezett a megrázó hír. Elúnyt Daróci Bárdos Tamás Erkel-díjas zeneszerző, zenetanár.

Ha valaki értette és élvezte a zenét, az Bárdos Lajos negyedik gyermeke, Daróci Bárdos Tamás volt. A Daróci nevet édesapja tanácsára vette fel, hogy az összetéveszthetőséget elkerülje. Korai műveit még Tamás Péter néven jegyezte, később a Bárdos család származási helyére utalva - Lénárdaróc - lett Daróci Bárdos Tamás.

1931. szeptember 27-én született Budapesten a Bárdos család második fiúgyermekéeként. Sokszor mesélte, hogy édesanyja komoly szívproblémák mellett vállalta őt, aki nagyon boldog, vidám gyermekként érkezett a családba. Édesanyjának orvosa azt tanácsolta, hogy már ne vállaljon több gyermeket, mert az életével játszik, de a szülők mindig úgy gondolták, hogy amit Isten nagylelkűen ad, azt örömmel el kell fogadniuk. Így lett összesen tizenegy élő gyermek a családban.

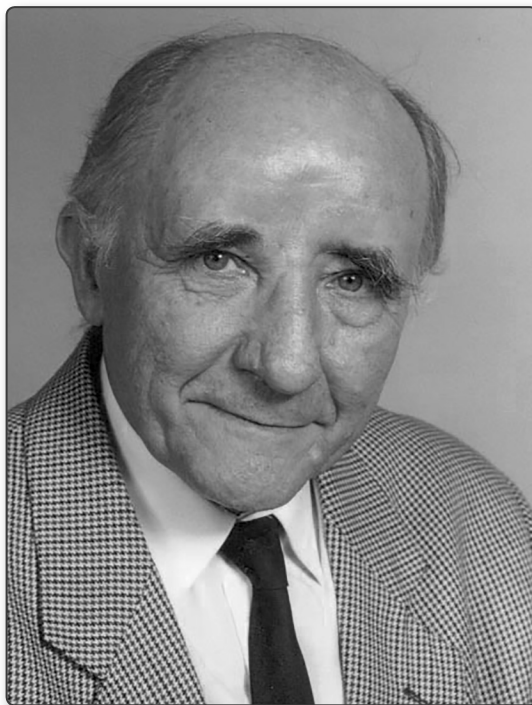
Édesapját rajongásig szerette, felnőtt korában is azt mondta, hogy ő volt a legjobb barátja. Ő Bárdos egyetlen gyermeke, aki hivatásos zenész lett, az újabb generációban szép számmal vannak kiváló hangszeres zenészek. Először csellózni tanult. Ennek is története van. A Zeneakadémia csellóprofesszora – Zsámboki Miklós, aki Perényi Miklós tehetségét is felfedezte – meglátogatta Bárdost lakásán, és panaszkodott neki, hogy nincs elég tehetséges tanítványa. Pont ekkor lépett a szobába az ifjú Tamás, mire Bárdos odaszólt Zsámbokinak: „Ez jó lesz (tanítványnak)?” Így kezdett el Tamás csellózni.

Később zeneszerzést tanult Szervánszky Endrénél. 1958-ban végzett a Zeneakadémián kitüntetéssel. 1958-tól 1961-ig a Fővárosi Zeneiskolai Szervezet szolfézsztanáráként dolgozott és tanított a Vasúti Pályafenntartó Technikumban is. Itt volt tanítványa az akkori török nagykövet fia, aki az Üszküdara nyers szövegfordításával segítette a Daróci Bárdos Tamás végleges szövegváltoztatásával elkészült, ma már világszerte ismert és szeretett művét.

1961-től 1970-ig a Belügyminisztérium Duna Művészegyüttese karmestereként és zenei vezetőjeként dolgozott. A népdalok iránti szeretetét édesapjától és a mindig éneklő családi közösségtől kapta, de ez a Duna Művészegyüttesnél és későbbi munkái során tovább fokozódott. Ennek az időszaknak termése a mintegy 50 tánckép és 100 népdalkíséret.

1971-ben Rábai Miklós meghívására került az Állami Népi Együttes zenekarvezetői karmesteri szerepébe, ahol 1990-ig dolgozott. Ez a munkahely Rábai mellett nagyon sok örömet és elismerést szerzett számára. Számos egész estét betöltő program zenéjét Daróci Bárdos Tamás szerezte, állította össze. Kiváló volt a kapcsolata az együttes minden karával. Egész életében teljes mértékig átélte a zenét, amit vezényelt vagy hallgatott (illetve a Budapesti Kórusban részben édesapja keze alatt énekelt). Az együttessel sokat jártak külföldre is, ott

jól kamatoztathatta nyelvtudását és képviselhette a néptánc, népzene egyedülálló magyar értékeit. Több hónapos turnék keretében bejárták az Egyesült Államokat és Japánt is. Japánban egy fogadás alkalmával találkozott egy helyi népzeneudóssal, aki egy érdekes, ritka dallamformáról beszélt neki. Tamás édesapjától egy japán népdalt tanult, ez pont beleillett ebbe a formába. Elkezdte énekelni, mire a japán tudós elképedt, meghatottan ölelgette. Hihetetlen volt számára, hogy egy távoli ország zenésze így ismeri a japán népzénet.

A szolnoki és zalaegerszegi népdalfesztiválokon többször is zeneszerzői díjat nyert. A szegedi szabadtéri színpadon mutatták be a „Hegyen-völgyön lakodalom”, a „Májusvárás” című művét, Budapesten a „Luzitán szörny”, a „Telehold” illetve a Gyermekszínházban a „Koldus és királyfi”, a „Távolban egy fehér vitorla”, a tv Zenés színházában a „Csofodoktor” és a „Mézés fazék” című darabokat.

Balatonmáriafürdőn, a családi nyaralások alkalmával mindig gondoskodott arról, hogy a tábornéknél szépen szóljon a többszólamú ének, érdekes történeteivel, ízes vicceselésével remek hangulatot tudott teremteni.

1990-től a Weiner Leó Zeneművészeti Szakközépiskola zeneelmélet, zeneirodalom és népzene tanáráként dolgozott. Előadásaira mindig alaposan felkészült és gazdag zenei illusztrációval tette mondanivalóját még érdekesebbé.

A tanítás szeretetét és kiváló művelését édesapjától örökölte (vagy tanulta). Nem csak magyarul oktatott, de a Budapesti Műszaki Egyetem felkérésére külföldi hallgatók számára is oktatta a magyar népzene és a magyar zeneszerzők értékeit. Ezeket az előadásokat csak úgy mint később a Magyarországra érkezett Fulbright ösztöndíjasok számára (ők egyetemi professzorok, vezető kutatók, középiskolai tanárok és egyetemi hallgatók voltak) tartott ismertetőket angol nyelven mondta el.

A Fulbright ösztöndíjasok „orientációs hetének” célja volt, hogy az Amerikából érkezettek jobban megismerjék a befogadó országuk történelmét, politikai és gazdasági életét, kultúráját. Daróci Bárdos Tamás előadását mindig különböző népek népzenejéből vett példákkal kezdte, ezeket az eredeti nyelven ízesen elő is adta. Már ekkor, az első öt percben minden hallgatóját lebilincselte, majd egy lenyűgözően érdekes, csak a lényegre törekvő és zenével gazdagon illusztrált előadás következett. Liszt, Bartók és Kodály állt az előadás homlokterében, hallhattunk Liszt elkötelezett magyarságáról, nagylelkű adományairól vagy a jövő század zenéjét előkészítő műveiről. Nem csoda, hogy évről-évre Daróci Bárdos Tamás volt az orientációk legszeretettebb előadója.

A Bárdos Lajos Társaság társelnökeként nagyon sok társasági rendezvényen tartott előadást például Kodály és Bárdos együttműködéséről, Liszt Ferenc, Bartók, Bach, Beethoven, Schubert és még számtalan más zeneszerző életéről és munkásságáról. Amiről és akiről beszélt, mindig nagy átéléssel és empátiával tette, mélyen érző lelkét mindig nagyon megragadták az emberi értékek, példaképek.

Zeneszerzői munkássága nagyon gazdag. Írt nagyon sok táncjátékot, Dargay Attila felkérésére több kiváló filmzenét (Ludas Matyi, Szaffi, A tetovált nő), színházi zenét (Koldus és királyfi, Távolban egy fehér vitorla, Telihold), oratóriumokat, kantátákat (Kantáta az ifjúságról, Az értől az óceánig – Ady kantáta).

Székesfehérvár város felkérésére trilógiát komponált: Fehérvári Te Deum, Missa Gratiae, Magyar Requiem. A trilógia harmadik tagjának bemutatója után, 1997-ben Székesfehérvár díszpolgára lett.

A hajdúböszörményi vegyeskar felkérésére írta a Hajdúsági rondó c. zongorakíséretes kórusművét, amelynek bemutatója után a kórus kérte, hogy felvehesse Daróci Bárdos Tamás nevét.

Egyházi művei sorába tartozik a Temesvári mise, melyet Szokolay Sándorral közösen írt 1990-ben, a Szent korona misét 2002-ben készítette Ipolybalog község felkérésére. Béres György felkérésére született 2005-ben a Missa mixta, amely az OMCE gondozásában nyomtatásban is megjelent.

Számos kitüntetést kapott: 1974-ben Erkel Ferenc díj, 1995-ben

Lyra díj, 2001-ben tanári munkáját Apáczai Csere János díjjal ismerték el 2005-ben KÓTA zeneszerzői díjat kapott 2007-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjének tulajdonosa 2010-ben „Újbuda gyermekeiért” címen a XI. kerület önkormányzata ismerte el kiváló zenepedagógiai munkásságát a Weiner Leó Zeneművészeti Gimnáziumban végzett 20 éves kiváló tanításáért.

Daróci Bárdos Tamás a Bárdos Lajos Társaság társelnöke, a KÓTA tiszteletbeli elnöke, a Magyar Muzsikus Fórum elnökségi tagja volt.

Nyolcvanadik születésnapja alkalmából jubileumi hangversenyt tartottak a Mátyás-templomban, ahol a templom kórusa, az Újbudai Boldogasszony Kórus, a Pestszentlőrinci Szent Margit Plébánia-templom Kórusa és a KÉSZ Szegedi Kórusa szerepelt. Szombathelyen Vinczeffly Adrienne szervezett színvonalas hangversenyt, amelyen Daróci Bárdos Tamás 12 műve hangzott el.

Hangversennyel emlékezett a jubileumra a Bárdos Lajos Társaság is 2011. szeptember 30-án a Szent Margit Gimnáziumban. 2012. február 17-én a FÉSZEK Művészklubban ünnepelte a nagyszámú közönség a jubiláns művészt. Az est fő szervezője Nagy Márta zongoraművész, az ünnepelt kolléganője volt.

2019. augusztus 27-én árvábbak lettünk, a zene egy igaz apostola hagyott itt bennünket. Felesége, hét gyermeke, 16 unokája, 4 dédunokája egy nagyon melegszívű, szerető hitvest, édesapát, nagyapát, dédapát vesztek el. De ha a mindig kedves, vidám tekintetére gondolnak, érezhetik – és mi mindannyian – hogy igazából nem ment el, és arra biztat, hogy az élet szép és élni jó!

Dr. Brückner Huba

KATANICS – VARÁZSTEKINTET

Szerkesztő: Gábor Ágnes, Herzka Ferenc Kiadó: Szilágyi Erzsébet Női Kar

Könyvajánló

Megjelent a Szilágyi Erzsébet Női kar kiadásában, Gábor Ágnes szerkesztésében a Katanics c. könyv, amely Katanics Mária életművét mutatja be. Kapható a Lyra könyvesboltokban.

„Ki igazolja vissza a kórus munkáját?” „Ők maguk.” „A közönség nem is számít?” „Nem annyira.” Alighanem ebben az első olvasatra zavarba ejtő válaszban rejlik a zenei berkekben csak becenevén, Mareszként emlegetett varázslatos karnagy, Mohayné Katanics Mária titka.

Több mint fél évszázadon át vezette a Szilágyi Erzsébet Női Kart, amely sikert sikerre halmozott; a zenében pardont nem ismerő Kodály Zoltán kedvenc kórusának munkáját rangos nemzetközi és hazai elismerések igazolták vissza.

Mindeközben a közönség „nem annyira” számított, csak az, hogy éneklés – próba és fellépés – közben milyen izzó, személyes kontaktus, tekintetváltás közepette születik meg újra és újra a kórusmű. Az idézett párbeszédet még 2009-ben, főhőse halála előtt nyolc évvel rögzítette a Mareszról készült portréfilm rendezője, Herzka Ferenc, aki társszerkesztője is lett a nemrég megjelent – nemcsak példásan szerkesztett, hanem és legfőképp szeretettel összeállított – emlékkötetnek.

A fényképekkel teli mívés albumnak számos szakmai hozadéka és még többféle olvasata van. A szilágyis adattár, a tagok névsora, a repertoár és a fellépések kronológiája például nélkülözhetetlen hozzájárulás a hazai kórusmozgalom történetéhez. A mozgalmas évtizedekre érdes bájjal és öniróniával visszatekintő Katanics-interjú vélhetően azokat is megérinti, akik nem ismerték a karnagyot.

A legelgondolkodtatóbb (s egyben legfelemelőbb) momentum mégis az, hogy a vezetőjét elvesztő kórus, miután a köztől nem nyert támogatást, az egyik alapító taghoz, Gábor Ágneshez csatlakozva egykönyves kiadóként, önerőből állított betűemlékművet – ahogy a kötet alcímében írják – „a legmélyebben átélt szellem mágusának”.

*"miért a végét nem lelő idő?
vagy vedd példának a piciny fűszálat:
miért nő a fű, hogyha majd leszárad?
miért szárad le, hogyha újra nő?"*

/Babits: Esti kérdés/

Emlékszem arra a különös pillanatra, ami egy spanyolországi kórusverseny nézőterén ért. Feltehetőleg egyedüli magyarként ültem ott, nézve a színpadon egymást váltó, versengő együttesek sorát. Egyszer csak egy magyar kórus jelent meg, aki Kocsár: Csodafiú-szarvasát énekelte. Nem volt kartinikus előadás, de a mellettem ülő spanyol hölgy mozdulata örökre az emlékezetembe vésődött, ahogy bekarikázta a műsorfüzetben ezt a művet. Teljesen igazat adtam neki. Az egész délutáni repertoárból, amit a különböző együttesek a verseny színpadára hoztak, ez volt az egyetlen, amiért érdemes volt beülni a nézőterre. Ez volt „a MŰ”. Én már régóta ismertem a darabot, sokszor énekeltem vagy vezényeltem, de az a mellettem ülő idegen valószínűleg akkor hallotta először. Mégcsak nem is értette a szövegét. Mégis megérezte, hogy ez valami. Hogy erre oda kell figyelni. Nagyon büszke voltam. A mű dicsőségét, kicsit magaménak éreztem. Magyar vagyok, s egy magyar mű kapta ezt a piciny, hétköznapi, semmitmondó, de mindent jelentő elismerést. Sokat gondolkodtam azon, vajon őt mi indította arra, hogy megjelölje, hogy kivételesnek érezze ezt a darabot. Hol van a zsenialitás titkának a nyitja?

Ordasi Péter, karnagy, zenetanár vette a fáradságot, hogy utánajárjon ennek a titoknak. Hogy lemerüljön a darab rejtelmibe, hogy sorra vegye a titokzatos ajtókat, amik mögött ez a delejes erő rejtőzik, ami a világ minden táján első hallásra megmozdítja a hallgató lelkét, amire fel kell figyelni, amit nem lehet egy kalap alá venni a többivel, amit ki kell emelni, meg kell jelölni, meg kell jegyezni!

Vége egy könyv, mely rávilágít ennek a zseniális szerzőnek a munkásságára. Mert nem lehet tagadni, hogy Kocsár egyike a ma élő ritka zseniknek. Olyan művész ő, akinek az alkotásai messze többek hangok s harmóniák szépen csengő sorozatánál. Hogy a lélek s a gondolat hogyan alakítja Kocsár teremtő fantáziáját, hogy milyen átgondolt és koncentrált a zene, amit létrehoz, annak végre elemző, tudományos igényű bizonyosságát kaphattuk.

Persze Ordasi Péter is tisztában van azzal, hogy a Csodafiú-szarvas csak a jéghegy csúcsa. Így természetesen könyve bepillantást enged az olvasónak – hacsak az életműből kiragadott egy-egy példával is

(Tűz, te gyönyörű, Tűzciterák, Mégis mondom Damion,) - Kocsár egész zeneszerzői világának alakulásába.

A könyv elején bemutatott darabok elemzése megdöbbentő tudatosságra, átgondolt formatervezésre, végletekig csiszolt tökéletességre világítanak rá, bevezetve bennünket a zenei alkotó gondolkodás rejtett dimenzióiba. A Kocsár-kézjegy gondolatának felvillantása az életművet már egy még tágabb nézőpontból láttatja. Izgalmas végigkövetni az alkotói pálya több évtizedét

egy piciny motívum használatának tükrében. Ehhez kapcsolható a könyv egyik nagyon hasznos függeléke: a Kocsár kórusművek hiánytalan jegyzéke, mely szintén fontos hiánypótló szerepet játszik.

A Kocsárral folytatott beszélgetésekből, s az analitikus értekezésekből aztán összeáll a kép a szövegválasztás problémájától kezdve a hangnemek, hangrendszerek, hangsorok formaalkotó szerepén át a végső, átfogó értelem megteremtésének nehézségeig. Mily rögs az alkotói út, mennyi döntés, mennyi szimbólum, mennyi elmélet áll a megszólaló gyönyörűség mögött.

A dolgozat központi gondolata bevallottan a Csodafiú-szarvas elemzés. Egy népi regösének, Nagy László verse, Kocsár kórusműve és Páll Antal népi iparművész szarvasos tányérja elképesztő párhuzamokat mutat. Ordasi Péter hallatlan alapos kutatómunkával a háta mögött, precízen, nagy szakmai rálátással, aprólékos gonddal szövegeti az elemzés szálait, a szöveg, a zene és a mögöttük húzódó mítikus hagyomány jelentésrétegeinek kapcsolatát kibontó gondolatokat. Rá kell ébrednünk, milyen komplex, milyen univerzális a nyelv, amelyen Kocsár a Nagy László feldolgozást meséli. Rá kell eszmélnünk a nagy összefüggésekre, a magyar népi hagyományokban őrzött örök igazságokra, melyek talányát a költő a verselő művészet fátylai mögé rejtve sejteti velünk, s melyeknek pontos olvasata a zenei megfogalmazás. Hideglelős érzés az Ordasi szavai által megvilágított zenei törvényszerűségek közt megtalálni az analógiákat, melyek a zenét, a verset és a világ működésének nagy titkait magyarázzák.

Mivégre vagyunk itt a világon, s mákszemnyi életünk értelme az örök körforgásban vajon mennyit ér? Az élet nagy misztériuma, a létezés mulandósága és mégis örökkévalósága minden gondolkodó ember örök kérdése. Babits az Esti kérdésben a parányi fűszál metaforájába rejtja a teremtés nagy talányát, de a kérdés ugyanaz, mint a Nagy László féle Csodafiú-szarvasban felépített világmindenség ábrázolatban. Akár így, akár úgy szembesülünk az örök talánnyal, mindenképp hat ránk és továbbgondolásra sarkall. Túl a szakzenész érdeklődésén a létről való elmélkedésnek útján jelent újabb kapaszkodót ez a könyv. Ezért megkerülhetetlen.

Köszönjük a Napkút kiadónak, hogy hozzájuthatunk az értékes gondolatokhoz, és bízunk benne, hogy Ordasi tanár úr újabb és újabb fejezetekkel fogja bővíteni a jövőben a Kocsár elemzéseit, az életmű utóbbi évtizedeinek remekműveit is megismertetve az olvasókkal.

Szabó Soma

Évfordulók kórusmuzsikája

LEOPOLD MOZART 300 – BÁRDOS LAJOS 120

A Primavera Kórus hangversenye

„Mindig gyermek marad az ember, ha nem tudja,
mi történt születése előtt” /Cicero/

A negyvenhét éves Primavera Kórus felnőtt kórus abban az értelemben is, hogy a zene segítségével fűrkészi saját gyökereit, kapcsolatot teremt múlt és jövő között, számon tartja a jeles évfordulókat és fejet hajt a nagy elődök előtt. Háromszáz éve született Leopold Mozart, százhusz éve született Bárdos Lajos, ennek jegyében töltötte meg gazdag kórusmuzsika a székesfehérvári Hotel Magyar Király kupolatermét.

Horányi Ottilia karnagy az évfordulós zeneszerzők életművéből válogatva olyan műsort állított össze a székesfehérvári koncerten, amely által a zenetörténet folytonosságára, egyben a zeneművészet fejlődésére látható rá a közönségünk, s egyúttal az egyetemes zenekultúra hátterében Bárdos Lajos művei által tömör áttekintést kapott a magyar kórusmuzsika rendkívül színes és méltán megbecsült kincstáráról. Leopold Mozart Missa Brevis KV 115 művének ihletett tolmácsolása után Bárdos Lajos gazdag szakrális kórusműveiből és mives népdalfeldolgozásaiból csendül fel az alkalomhoz illő válogatás.

A Mozart-mise egyik zenei közreműködője a koncert előtt szűk órával odaadón beugró kitűnő csellóművész, ifj. Major István volt, orgonán Szarka Andrea kísért. A ritkán előadott mise igazi zenei csemege volt a hallgatóság számára. Az egyszerre elegáns és méltóságteljes, másutt titokzatos zenei megoldások és hangulatok megmutatták, milyen kapcsolat, illetve eltérés van a két Mozart között.

A hangverseny két részét Carl Stamitz-zene kötötte össze. A cseh származású német zeneszerző az idősebb és a fiatalabb Mozart születésének ideje között látta meg a napvilágot. A Darmstadt Clarinet Concerto III. tételének remek előadásával György Roland idézte meg szintén ezt a korszakot. Zongorán kísért Vajda Zsuzsanna.

A Horányi Ottilia által vezetett Primavera Kórust a működésének korábbi időszakában Bárdos Lajos személyesen is hallgathatta, és egyszer így nyilatkozott: „Megvettem a kórust.” Horányi Ottilia további személyes és kedves élmények, emlékek felelevenítésével fűszerezve vázolta Bárdos Lajos termékeny életének fontos állomásait.

Az egyházzenei alkotások két ünnepe, a Karácsony és a Húsvét, a születés és a feltámadás gondolata köré illeszkedtek, az örök élet ígéretével

és vágyával mintegy jelképezve a maradandó értéket. A három-három alkotás bemutatta, hogy Bárdos Lajos mennyire mivesen és kifejezően öntötte zenébe a legmélyebb örömet és fájdalmat, a várakozást és elfogadást. Ehhez a csokorhoz kötve csendült fel a Bárdos-család másik tagja, Deák-Bárdos György megrázóan szépséges műve, az Eli, eli!

A világi művek sorát – nagyon finom átvezetéssel és mély szimbolikával – a tavasz ébredését és kirobanó lelkesedését megéneklő Elmúlt már a vad tél

című kórusmű vezette be. Ezt a hangulatot ellenpontosította a másik Bárdos-családtag, kitűnő szerzőnk, Daróci Bárdos Tamás műve, a Tünődés. Nádasdy Kálmánnak a megállásra készítő kérdéseivel és Daróci Bárdos Tamás csodás harmóniáival szeretettel gondolunk az ifjabb mesterre, akinek Trilógiáját (Missa Gratiae, Fehérvári Te Deum, Magyar Requiem) a Primavera Kórus mutatta be Székesfehérváron Horányi Ottilia vezetésével. Emlékezetes, hogy a jó humorú Daróci Bárdos Tamás, kórusunk és karnagyunk kedves barátja később a lemezbemutató koncert után szerényen csak annyit mondott: csak azt sajnálja, hogy ezt édesapja nem érthette meg.

Bárdos Lajos szintén kitűnő humorát, vitalitását mutatta be a hangverseny utolsó blokkja.

A Kínai kánon kapcsán Horányi Ottilia olyan kifejező és tréfás zeneszerzői instrukciókat idézett a Bárdos Lajos-kottákból, amik valójában nem zenei kifejezések, de a kóruspróbák során az előadók számára is roppant szórakoztatóak, és hozzásegítik az énekeseket a megfelelő interpretációhoz. Végül Bárdos Lajos kiváló feldolgozásaiban népdalkincsünk gyöngyszemei szerelek meghitt, bánatos, huncut és önfelédten mulató pillanatokat a lelkes közönség számára.

Rangos helyszínen különleges zenei csemeget kínál a közönségnek a hangverseny zenei dramaturgiája. A hálás közönség hosszú tapssal köszönte meg az évfordulós koncertet.

Szarka Andrea

Fotó: Csörgő Zsuzsanna

Galyatető - Kodály Zoltán - Missa brevis - Ittész Mihály. Vajon mi köti össze e négy, külön-külön is csodának tekinthető ajándékát a Jóistennek?

Galyatető volt Kodály Zoltán kedvenc tartózkodási helye (mondhatni második otthona). Bizonyíthatóan ide kötődik legszebb egyházi művének születése (Csendes mise - Missa brevis)

És Ittész Mihály zenetudós, zenepedagógus, művészeti író érdeme, akiben én gimnáziumi osztályfőnökömet tisztelhettem, hogy e falak közt is felhangzott a nagy mű, 2014. június 28-án, éppen öt éve, a kápolna előtti bronz Kodály szobor szentelésén, mely Sütő Ferenc pécsi szobrászművész alkotása.

Bármilyen furcsa is kimondani, a 964 méter magasan fekvő Galyatetőt Trianonnak „köszönhetjük”. Amikor elveszett a Tátra, maradt helyette a Mátra.

Először megépült a kilátó, 1934-ben. A Nagyszálló (ma Grandhotel Galya) 1936-39 között készült el. (4 emelet, 110 szoba, 300 ágy). Éppen idén 80 éves!

Ismert vendégei közül néhány: Illyés Gyula, Németh László, Kisfaludy Stróbl Zsigmond, Honty Hanna...Még filmet is forgattak benne: Tavaszi napsütés címen, Tolnay Kláry. Turay Ida, Csontos Gyula főszereplésével. A 107-es és 108-as egymásból nyíló szobák, a leghíresebb vendégnek, Kodály Zoltánnak és feleségének voltak főntartva.

Jankó Gyula építész elmondása alapján tudjuk, hogy a szépen faragott mátrai andezit kőből jócskán maradt. Elhatározták, hogy templomot építenek belőle a szálló vendégei számára. 1941. szeptember 8-án szentelték fel a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére. Persze mindenki csak becenevén: Kodály kápolnaként ismeri és emlegeti. Egy oldaltornyos, egyszerű épület.

Harangját az egri érsek ajándékozta. A háború

során megsérült, de működik. Felirata: „Ezt Szmrecsányi Lajos egri érsek adományozta, amikor hős honvédeink a Donnál a vörös áradat ellen harcolnak. 1942.”

A színes üvegablakok két művész: Sztehló Lili (1897-1959) és Csiby Mihály (1922-2016) munkái.

Belépve bal oldalon: államalapítónk, Szent István, fia Szent Imre herceg és a lovagkirály, Szent László láthatók. Amikor 1938-ban nálunk volt az Eucharisztikus Világkongresszus, róluk lettek elnevezve a Felső-Mátra szlovák falvai (Alkár = Mátra-szentimre, Felsőhuta = Mátraszentistván és Fiskaliáshuta = Mátraszentlászló)

Jobb oldalon női szentjeink: Árpádházi Szent Erzsébet és a Nyulak szigetének névadója, IV. Béla király leánya, Margit.

A szentélyben lévő egyik ablak, Kodály Zoltán felesége, Emma asszony adománya. A középső, a Missa brevisre emlékeztet. Orgonasípok előtt éneklő kórus látható, kotarészlettel. Felső részében a keresztény hitvallás első sora olvasható: „Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem” Vagyis: „hiszek az egy Istenben, a mindenható Atyában” Ezt az ablakot Csiby Mihály készítette 1987-ben. Amint a hátul lévő is az ő alkotása (1990-ből) Rajta a Boldogasszony Anyánk, régi magyar himnusz sorai olvashatók. (A két művész stílusa szemmel láthatóan is jól elkülöníthető.)

A templom karzatán ma is az a harmónium szolgál, melyen Kodály Tanár Úr oly sokat játszott. Rajta egy réztábla emlékeztet erre. Amikor sétálni indult, s a templom felé vette útját, a helyi gyerekek utána futottak. Jó néven vette, ha a gerendán ülve, hallgatják őt, ahogyan játszik. Egyetlen kikötése volt csupán, csendben kellett figyelni.

Történt pedig, hogy a nagy hóban, nem tudott feljönni Gyöngyösorosziból a kántor. Telefonon megkérte Kodályt, hogy helyettesítse a misén.

Idézném Dr. Nádasi Alfonz bencés szerzetest, Kodály gyóntatóját, aki a Tanár Úr temetési szertartását is vezette.

„Kérdeztem, hogy a nagy hóban és hidegben el tudott-e menni a misére, a kis hegyi kápolnába. Odanyújtotta elmaradhatatlan ötvenalas jegyzetfüzetét és azt mondta: Segédkántor lettem, és ezt írtam.”

Jellemző Kodály lelkületére, hogy nem akart ötletszerűen improvizálni („nem méltó a liturgiához” – mondta) ... Ezért vázlatokat készített a mise részeihez. Ez lett az alapja a XX. század legliturgikusabb remekének, az Orgonamisének, majd a Missa brevisnek. Klasszicitásában, a mise lényegéhez, szövegéhez alkalmazkodásban mintának lehet tekinteni ... Első lehettem, aki hallotta e művét, mert néhány hét múlva zongorához ülve bemutatta. Hozzátette: „Kétszáz évet késtünk vele”

Amikor 1944-ben fenyegetve érezte magukat, de főleg Emma asszony életét, beköltöztek az Irgalmas Nővérek zárdájába. Erről Ittészné Kövendi Kata könyvéből idéznék.

„Kodály volt tanítványa, Bors Irma, Virginia nővér segítségével talált menedéket itt az ostrom alatt. Feleségével december 15-től január 23-ig, az Operaház pincéjébe való átköltözésig itt húzódtak meg, nagyon sok menekülttel együtt, a pincében berendezett óvóhelyen ... A bombázások közben, a rendelkezésére bocsátott, harmóniummal

is ellátott második emeleti szobában fejezte be a Missa brevis”.

„Az ostrom utolsó heteit feleségével a pincében töltötték, ahová az Operaház személyzete mellé őket is befogadták: Emma asszony zsidó származása miatt bujkálniuk kellett. A Missa brevis első előadását, 1945 februárjában az Operaház fűtetlen alsó ruhatárában tartották. A szólisták helyettesítették a kórust is, az orgonaszólamot Oláh Gusztáv, az Operaház rendezője játszotta harmóniumon.” 2017-ben ezt megismételték ugyanazon a helyszínen.

Hogy születése helyén, Galyatetőn is megszólaljon a mű, sokat kellett várni. (73 évet) Az érdem Ittész Mihály Tanár Úr. Úgy gondolta, a kápolna előtti szobor avatásakor, a szentmisén fel kell hangzania a Missa brevisnek. Bátorított és biztatott. Mindenben segített. Az új Liszt Ferenc Kaamarakórus énekelt, Erdei Péter vezetésével. A harmóniumnál Fassang László ült. A misét Kacsik Árpád plébános atyánk celebrálta. Örök

emlék marad nekünk, akik hallhattuk.

Takács Miklós, montreáli karmestertől szeretnék feleleveníteni egy történetet: „Karmesterként már zeneakadémista koromban próbáltam szárnyaimat. egy budapesti templom kórusán. Az Újlaki Templom énekkarával és az Operaház fiatal szólistáival, többek között Kodály Missa brevisét is előadtuk. Ennek a gyönyörű misének egész kottaanyagát Kodálytól kaptuk ajándékba. Amikor az árát akartam megtudni, Kodály így válaszolt: Énekeljétek szépen! Ez az ára.”

Az emléktábla avatás közreműködői:

A Kőbányai Szent László énekkar és Ciszterci Szent Alberik kórus
Kővári Eszter Sára

Szarka Emília

Kiss Edit

Komáromi Márton

Klézli János énekművészek

Mészáros Zsolt Máté orgona és harmónium művész

Vezényel: Somogyváry Ákos karnagy, Erkel Ferenc szépunokája, az Erkel Ferenc Társaság elnöke

(Elhangzott a galyatetői emléktábla szentelésén.)

Antalné Zoboki Anna

HARMÓNÍUM ÉS EMLÉKTÁBLA SZENTELÉS A GALYAI KODÁLY KÁPOLNÁBAN

2019. július 7.

A nyitott szemmel (és fényképezőgép-lencsével) való országjárás, a rendre törekvő személyes figyelem, az esztétikai igényesség, de legfőképpen talán Kodály Zoltán iránti elkötelezettség eredményezte azt a civil felhívást, melynek nyomán többek összefogása eredményeképpen újulhatott meg a galyatetői Kodály-kápolna híres harmóniuma.

2017 késő őszen Földi János, a Kőbányai Szent László Templom (épp ezévben centenáriumát ünneplő) Énekkarának tagja néhány fényképével irányította figyelmünket a nevezetes hangszer felújításra szoruló állapotára.

Röviddel ezután a Kodály Társaság néhai elnökével, Ittész Mihály tanár úrral kezdtünk közösen gondolkodni a rekonstrukció lehetőségeiről. Jótékony célú hangverseny megszervezését, illetve közreműködést ajánlottam a Budapest-Terézvárosi Avilai Szent Teréz Templomban, annak plébánosa, Horváth Zoltán kanonok úr támogatásával. A szentmise keretében szervezett gyűjtésre 2018. március 6-án este került sor, melyen a szép számú közönség soraiban helyet foglaló Kodály társasági, és KÓTA tagok mellett immár jelen volt Mátrászentimre plébániai kormányzója, Dobák Gábor atya is. Egyházközségük képviselőjében pedig Antalné Zoboki Anna, Ittész Mihály egykori kedves növendéke. Kodály Missa Brevis-ét a Ciszterci Szent Alberik és a **Kőbányai Szent László Kórus** énekelte Mészáros Zsolt Máté orgonakíséretével.

Ez az esemény volt Tanár Úr – ahogy utóbb Felesége, Ittész Kata Asszony is utalt rá – utolsó személyes szakmai jelenléte.

A gyűjtés végeredménye képezte a hangszer felújításának alapját.

Szerencsés egybeesés révén szinte egyidőben érkezett Balog Zoltán miniszter úr titkársága részéről is jelzés, hogy amennyiben benyújtanak egyházi oldalról egy kérelmet a KÓTA és a Kodály Társaság által szakmailag támogatva, akkor lehetőség

nyílhat a teljes kápolna rekonstrukciójára, melyet a Mátrászentimrei Plébánia röviddel ezután vissza nem térítendő támogatásként el is nyert. (A kápolna felújítása várhatóan a közeljövőben kezdődik meg.)

Ittész tanár úr fájoan hirtelen eltávozta után egyértelmű volt, hogy az együtt megkezdett ügyet végig kell vinni, azt tisztességgel be kell teljesíteni.

tességgel be kell teljesíteni.

Ebben segítségemre voltak Oláh Gábor és Varga László karnagy urak, a KÓTA Egyházzenei Bizottságának vezetői, miközben időről-időre tájékoztattam a fejleményekről Kertész Attila karnagy urat, a Kodály Társaság elnökét, illetve a KÓTA és az Erkel Ferenc Társaság vezetőségét.

A hangszer felújítását a kelebiai Pék Csaba kitűnő restauráló-javító munkával 2019 kora nyarára végezte el. Ezután kérte Dobák Gábor atya, hogy a nyári fődíny előtt történjen meg a harmónium és az általam még tavasszal kezdeményezett Ittész

Mihály emléktábla szentelési-avatási ünnepsége.

Így kerülhetett sor az eseményre július 7-én a Galyatetői kápolna Kodály által és utóbb Kodálynak szentelt falai között. A jelenlévőket közvetett személyes üzenetben köszöntötte dr. Mindszenty Zsuzsanna a KÓTA, Vashegyi György a Magyar Művészeti Akadémia elnöke és Kertész Attila, a Kodály Társaság vezetője. Az eseményt személyes jelenlétével tisztelte meg Ittzés Kata Asszony és zenei pályára készülő Péter unokája, Breinichné Horváth Andrea és dr. Szalay Olga a Kodály Társaság társelnökei, Varga László atya, kanonok-karnagy, valamint Bimbó Zoltán a KÓTA Tanácsadó Testületének képviselője.

Az egyházi szertartás keretében zajlott hangszer és emléktábla avatást, illetve szentelést megemlékező beszédek, valamint Kodály szakrális kórusművei tagolták; elsőként a Miatyánk, majd a kisvegyeskarri Pange lingua.

Az imént olvasható előzményeket e sorok írója foglalta össze a kápolnát teljességgel megtöltő érdeklődően lelkes hallgatóság számára. Antalné Zoboki Anna pedig a Mátraszentimrei Egyházközség tagjaként beszélt a kápolna történetéről és az egykori tanítvány hűséges szeretetével idézte fel Ittzés Mihály tanár úr sokrétű szerepét többek között a 2014-ben Galyatetőn felállított Kodály-szoborral kapcsolatosan.

Ezt követően Varga László és Dobák Gábor atyák koncelebrálva szentelték meg a frissen felújított harmóniumot, melyen néhány perccel később ismét felcsendültek Kodály egykori „Csendes Misé”-jének, a későbbi Missa Brevisnek a hangjai Mészáros Zsolt Máté

interpretációjában. A mű énekes szólóit ezúttal Kővári Eszter Sára, Szarka Emília, Kiss Edit, Komáromi Márton és Klézli János adta elő kivételes átéléssel, a közreműködő énekkarok ismét a felújítást kezdeményező együttesek, a Kőbányai Szent László, valamint a Ciszterci Szent Alberik Kórusok voltak.

Ittzés Mihály Tanár Úr emléktábla-avatása előtt felesége Kata Asszony a pótolhatatlan veszteségen mégis derűs lelkierővel felülemelkedően jónéhány személyes mozzanatot idézett fel szakmai és közös életükből egyaránt. A szentelési szertartást követően helyeztük el a megemlékező tisztelet virágait, koszorúit Mátraszentimre, a Kodály-, és az Erkel Ferenc Társaság, valamint a KÓTA képviselőiben. Az ünnepséget Gordon Alleluja című művének előadásával zártuk, mely után Dobák Gábor atya a mátraszentimrei egyházközség köszöneteképpen megvendégelte az egybegyűlteket.

Mindannyiunk – szervezők, közreműködők és jelenlévők – számára egyaránt felemelő érzést jelentett megélni ezen ünnepi pillanatokat, átérezni Kodály Zoltán szellemi hagyatékának máig élő közelségét, s azzal az igazán jól eső érzéssel hazatérni, hogy – ha szerény eszközökkel, de – magunk is tehattünk valamit annak továbbvitelében.

Somogyváry Ákos

BÚCSÚ HORVÁTHNÉ BAKOS ILONÁTÓL, A VASS LAJOS NÉPZENEI SZÖVETSÉG ELNÖKHELYETTESÉTŐL

„ Van öröm, mely soha nem apad,
S az az öröm: add másoknak magad!
Míg élsz, magadat mindig adhatod,
Adj jó szót, vigaszt, s ha van falatot.

Derűt, tudást vagy békülő kezét,
Mindez tied! Add násznak - nézheted,
hogy nő vetésed, hozva dús kalászt,
meggazdagítva lelked asztalát.“

/Szabó Magda: Pilátus/

Szomorú, megtört szívvel jöttünk ma össze, hogy elbúcsúzzunk Horváthné Bakos Ilonától, minannyiunk Ilonájától. Még nem fogtuk föl, mi történt, de meg kell békülnünk, amit a sors mért kedves társunkra, s távozásával mindannyiunkra.

Icuska pályáját óvónőként kezdte, hogy a kisgyermekbe oltsa szíve szeretetén kívül, a magyar népdalok ismeretét, áldott örökségünket.

Gyönyörű hangjával dolgozott, de csakhamar a citerának is remek megszólaltatója lett. Mindezt továbbadta, egész életében.

Amikor kusza körülmények között a Vass Lajos Népzenei Szövet-

ség elnökhelyettese lett, minden gondolatával, tetteivel a népzeneért és a népzene szeretői, művelői érdekében dolgozott.

Horváthné Bakos Ilona egy volt, egy, megismételhetetlen.

Nem szeretnék közhelyeket használni, de máséknál nem tudom kifejezni azt a szeretetet, gondoskodást, amelyet ő adott nekünk munkájával, helyállásával, különleges képességeivel.

Ebben persze, mindig mellette volt a munkatársakon kívül, nagyszerű párja, a kedves Tamás, akit olyan veszteség ért, ami szavakkal kifejezni nem lehet. Szeretteink elhagyják a világot, de szívünkben örökké élnek. Akit szeretünk, életünk része marad mindörökké, része annak, ahogyan a világot látjuk, ahogyan élünk. A szeretet örökre megmarad, csupán más alakot ölt. Nem láthatjuk már mosolyod, nem

hallhatjuk szép hangodat, de amikor mindez elhomályosul, akkor kezdődik valami más: az Emlékezet, az nyújt vigaszt, enyhíti szívünk fájdalmát.

Drága Ica! Engedd meg, hogy az utolsó Hozzád szóló üzenetben megköszönjük Neked azt a sok szépet, jót, amellyel megajándékoztál bennünket. Úgy érzem, a legteljesebb mértékben illenek Rád Szabó Magda szavai: add másoknak magadat! Te mindig ezt tetted. Hiányozni fogsz mindenkinek, szinte, el sem tudjuk képzelni, hogy mi lesz, hogyan tovább?

Ismét nagy írónk – Szabó Magda – szavait kell idéznem, hogy a jelenlévőkhöz forduljak: „Ne gyászolj... Felejtsd el őt addig a határig, amíg nem zavar a rá való emlékezés. Egészen ne. Az fájna. De legyen ő valami szelíd és nem bántó emlék, olyan, amire jólesik gondolni... Ne úgy jusson eszedbe, hogy belerándulsz a fájdalomba, hanem úgy, hogy elmosolyodsz,” ... mert ő volt, ő örökre belevéste magát az életbe, hogy szép példájával neked is segítsen.

Dr. Gerzanics Magdolna

Egy kis technika... 141.

Hangzóképzés és hétköznapi beszéd

Minden egyes hangzó képzése igényel valamennyi időt. Több-kevesebb eltelik, míg megperdül a *r*, megzizzen a *z*, kipattan a *b* hangzó, vagy amíg az ajak létrehozza a különböző magánhangzók formáit.

A mai élet elképesztő módon felgyorsult, s vele gyorsult a beszéd is. Ez a gyorsaság nem hagy időt a hangzók létrehozásához szükséges mozdulatokra, elsikkadnak, összerosódnak a hangzók jellegzetes hangképei, mindez veszélyezteti az érthetőséget, s nem melleleg rombolja anyanyelvünket. Ráadásul, mivel a helytelenül kivitelezett, renyhén képzett hangzók következtében a beszédhangok nem kapják meg a természetes zengésüket, színűket, ez által a túl gyorsan beszélő emberek többségének sokkal fakóbb, színtelenebb a beszédhangja, (különösen azoknak, akiknek foglalkozásukból kifolyólag sokat kell beszélniük) mint az évtizedekkel korábban élt embereké volt. Bármelyik hangarchívumban böngészve ellenőrizhetjük ezt az állítást. Az ilyen beszédűeknek az énekhangja is hasonló, a csengést nélkülözi, s a szokásosnál több munka van vele, amíg a hang – mindenkiébe ott rejtve - szépségét elő tudjuk varázsolni (terápiás hangképzés).

Közhely, hogy a száguldást a modernitás felé feltartóztatni nem lehet, az általa okozott rombolást szintén nem, legfeljebb lassítani.

Bizonyára sokan vannak, akiknek érték a szép beszéd zenéje, az értelmes, artikulált hanglegjtés, s megpróbálják - a saját házuk előtt söpörve első sorban -, a saját beszédjüket lassítani, s ezzel az emberi kultúra egyik legcsodálatosabb képződményét tovább éltetni. Akinek pedig mások beszédjére is gondja van (tanárok, tanítók), igyekszik buzdítani a lassabb, artikuláltabb, s így kifejezőbb beszéd használatára.

Csakhogy ez, legyen bár egy erős elhatározás, a hétköznapi beszéd spontaneitása közepette nem megy. Mint a nyelvész szakember írja: „A tempó a beszéd azon jelenségei közé tartozik, amelyek akaratlagos (tudatos) változtatása,illetőleg állandó ellenőrzése a beszélés (különösen a spontán beszéd) során rendkívül nehéz.” (dr. Gósy Mária: A magyar beszéd tempója és a beszédmegértés 1997. MR Rt. Nyelvi Bizottsága Budapest, 13. old.)

Ám ha a szebb éneklés érdekében végzett rendszeres hangzó gyakorlás hosszú ideig fennáll, netán állandósul, akkor várhatóan a pontos, egészséges hangzóképzés beépül a hétköznapi használatban tudatosan nem befolyásolható spontán beszédbe is. Ily módon, ha szűk körben, ha csekély mértékben is, valamit mégis tudunk tenni az emberi beszéd elkorcsosulása ellen.

Ezért is kell gyakorolni külön a hangzók képzését.

Dr. Bruckner Adrienne

Egyes példányok (ára: 300,-Ft) beszerezhetők:

Nagykanizsán: Katona Noémi előadónál a Hevesi Művelődési Központban (Széchenyi tér 5-9.)

Pécsen - Pécsi Nevelők Háza Egyesület székházában (Pécs, Szent István tér 17.)

Tatabányán Saltzer Géza karnagnál és a Szerkesztőségben